

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
PhD 9170 Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
доктору наук з фізичного виховання та спорту
доц. Хіменес Х.Р.

Рецензія
кандидата педагогічних наук, професора
Сидорка Олега Юрійовича
на дисертаційну роботу **Смирновської Софії Богданівни** на тему
**«УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВАТЕРПОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ
ПІДГОТОВКИ З УРАХУВАННЯМ ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01
Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт)

Збільшення інтенсивності та обсягу тренувальних занять ватерполістів, які в першу чергу пов'язані із розширенням календаря змагань та процесом комерціалізації в спорті, призводять до пошуку альтернативних шляхів до вдосконалення різних сторін підготовленості у водному поло зокрема. Однією із таких сторін підготовленості є техніко-тактична підготовленість.

Змагальна діяльність у спорті в цілому та, зокрема, у водному поло, характеризується зовнішнім проявом процесів вищої нервової діяльності, які забезпечують швидкість реагувань та обробки інформації, швидкість оволодіння технікою рухів, ефективність реалізації тактичного задуму, а також здатністю до переключення від атакуючих дій до захисних і навпаки. Тому дослідження психофізіологічних характеристик у водному поло є актуальним у сучасних умовах розвитку спортивної науки.

Автор проаналізувала дослідження останніх років, що проводилися у руслі проблемних питань підготовки спортсменів у водному поло, та виділила їх у таких напрямках: фізична підготовка ватерполістів, технічна та тактична підготовка у водному поло, особливості визначення амплуа гравців. Також Смирновська С.Б. акцентувала увагу на тому, що у дослідженнях проведених

в ігрових видах спорту та спортивних єдиноборствах зазначається, що на сьогоднішній день одним із невичерпаних резервів до удосконалення техніко-тактичної підготовки спортсменів є індивідуалізація їх підготовки.

Враховуючи наведені автором аргументи, виникає актуальне питання підходу до техніко-тактичної підготовки ватерполістів з урахуванням їх психофізіологічних характеристик.

Назва роботи відповідає поставленій меті та завданням дослідження, а також визначеному об'єкту і предмету. Для вирішення поставлених завдань правильно підібрано методи дослідження.

Для розв'язання завдань дослідження було проведено анкетування тренерів з водного поло для визначення важливих психофізіологічних характеристик саме для цього виду спорту, а також врахування їх під час підготовки спортсменів. Також було здійснено вимірювання психофізіологічних характеристик кваліфікованих ватерполістів різних ігрових амплуа та продемонстровано фактори результативності змагальної діяльності у водному поло. Окрім цього, перед проведенням педагогічного експерименту було виміряно психофізіологічні характеристики та показники техніко-тактичної підготовленості у ватерполістів на етапі попередньої базової підготовки. Автор розробила програму диференціації техніко-тактичної підготовки ватерполістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням індивідуальних психофізіологічних характеристик спортсменів та експериментально перевірила її.

Дана дисертаційна робота має вагоме значення для сучасної спортивної науки. Її практичне значення полягає у розробці методики техніко-тактичної підготовки ватерполістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням їх психофізіологічних характеристик, практичних рекомендацій щодо підготовки ватерполістів з урахуванням їх ігрового амплуа. Результати дослідження впроваджено в навчально-тренувальний процес ватерполістів на початкових етапах багаторічної підготовки КЗ

«ДЮСШ ім. Анатолія Дідуха» м. Львова, КДЮСШ ім. Юрія Кутенка м. Львова, ТВО «СОК «Євроспорт»» м. Львова.

Рівень наукової обґрунтованості дисертаційного дослідження, поданого на рецензування, є належним.

Дисертантка представила роботу відповідно до чинних вимог щодо її структури та змістового наповнення, окреслила актуальні наукові завдання й успішно їх реалізувала.

Текст дисертації написано державною мовою з дотриманням норм літературної української мови та вимог наукового стилю викладу. Використана термінологія є зрозумілою, коректною й адекватно поясненою для цільової аудиторії. Опубліковані авторкою наукові праці відповідають темі дисертаційного дослідження. Основні результати роботи відображено у достатній кількості наукових публікацій (усього 7, зокрема 4 статті, оприлюднені у фахових наукових виданнях України). Теоретичні положення, результати експериментів і відповідні висновки були представлені на міжнародних науково-практичних форумах, серед яких: конференції «Молода спортивна наука України» (Львів, 2022–2024 рр.), III Міжнародний конгрес «Рятування на воді» (Бидгощ, Польща), I Всеукраїнська конференція «Проблеми та перспективні напрями розвитку сучасного спорту» (Харків, 2023 р.), VI Міжнародна конференція «Сталий розвиток та спадщина у спорті» (Київ, 2022 р.), міжнародна конференція «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (Дніпро, 2023 р.), а також XVI Міжнародна конференція молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2023 р.).

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

До основних здобутків, що визначають наукову новизну вважаємо доцільним віднести те, що вперше обґрунтовано доцільність диференціації техніко-тактичної підготовки ватерполістів з метою формування ігрових

амплуа на етапі попередньої базової підготовки; вперше обґрунтовано способи диференціації техніко-тактичної підготовки ватерполістів з урахуванням індивідуальних психофізіологічних характеристик на етапі попередньої базової підготовки; вперше обґрунтовано комплекси засобів техніко-тактичної підготовки ватерполістів, що за структурою та змістом відповідають ігровим амплуа. Також удосконалено систему техніко-тактичної підготовки у водному поло; набули подальшого розвитку наукові положення щодо факторів результативності змагальної діяльності у спорті, наукові положення щодо засобів та методів підготовки спортсменів у водному поло та наукові положення щодо структури та змісту змагальної діяльності кваліфікованих ватерполістів різних ігрових амплуа.

Можемо констатувати, що рецензована робота відповідає вимогам щодо методології наукових досліджень, зокрема з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у розробленні методики техніко-тактичної підготовки ватерполістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням їхнього ігрового амплуа, а також у формулюванні практичних рекомендацій щодо організації підготовки спортсменів з орієнтацією на індивідуальні психофізіологічні особливості.

Застосування авторської програми вдосконалення техніко-тактичної підготовки з урахуванням індивідуальних психофізіологічних показників дало змогу зафіксувати позитивну динаміку приросту як психофізіологічних характеристик, так і рівня техніко-тактичної підготовленості спортсменів, що підтверджується результатами етапного контролю.

Одержані результати впроваджено у навчально-тренувальну діяльність таких закладів: КЗ «ДЮСШ ім. Анатолія Дідуха» м. Львова, КДЮСШ ім. Юрія Кутенка м. Львова, ТВО «СОК «Євроспорт»» м. Львова,

що засвідчено відповідними актами впровадження.

Рівень наукової обґрунтованості результатів дисертаційної роботи.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та ґрунтуються на достовірних експериментальних даних. Результати розв'язання завдань дисертації адекватно віддзеркалено у висновках

Узагальнення практичного досвіду на основі анкетування кваліфікованих тренерів тренерів, дозволило автору окреслити перспективні аспекти техніко-тактичної підготовки, вікових особливостей спеціалізованого навчання та потенційної ролі психофізіологічних характеристик спортсменів різного ігрового амплуа.

Педагогічний експеримент тривав протягом трьох місяців, які включали 4 мезоцикли підготовки з 15 січня по 27 квітня 2024 року на базі КЗ «ДЮСШ ім. Анатолія Дідуха» (м. Львів, палац спорту «Динамо»), ТВО «СОК «Євроспорт»» (м. Львів, пл. Петрушевича) та КДЮСШ ім. Юрія Кутенка (м. Львів, басейн навчально-спортивної бази літніх видів спорту Міністерства оборони України).

У дослідженні взяли участь 60 ватерполістів віком 9–12 років, які перебувають на етапі попередньої базової підготовки. Учасники були випадковим чином розподілені на чотири групи: три експериментальні (по 15 спортсменів у кожній) та одну контрольну (15 спортсменів різних амплуа). Експериментальні групи формувалися відповідно до ігрової ролі: група №1 – нападники, група №2 – гравці середньої лінії, група №3 – захисники.

Авторка зіставляє власні експериментальні дані з результатами інших дослідників, надаючи логічні пояснення та аргументи.

Обґрунтованість висновків підтверджується застосуванням сучасних засобів вимірювання та достатнім обсягом оцінюваних показників.

Психофізіологічні характеристики визначались за допомогою комплексу «Нейрософт-психотест» і включали оцінку: простої зорово-моторної реакції, реакції вибору та розрізнення, стійкості до перешкод, реакції на рухомий об'єкт, теплінг-тесту, сили м'язового напруження кистей, здатності до переключення уваги (за таблицею Шульте-Платонова).

Показники техніко-тактичної підготовленості визначалися за кількісними параметрами часу подолання дистанцій 100 м комплексним плаванням і кролем на грудях (старт з води), пропливання 5×3 м у площині воріт, виконання 10 вистрибувань з води, ведення м'яча ватерпольним кролем на 15 м; дальності основного кидка м'яча в коридорі шириною 2,5 м; точності кидка у заданий сектор воріт з 7 м; кількості кидків і прийомів м'яча однією рукою об стіну з відстані 2 м за 60 секунд.

Оцінка рівня реалізації поставленого наукового завдання

Вважаємо, що авторка послідовно й логічно запроєктувала наукове завдання та успішно реалізувала його в процесі дослідження, що дозволило досягти визначеної мети. Автором зроблено результативну спробу проаналізувати структуру й зміст змагальної діяльності кваліфікованих ватерполістів різних ігрових амплуа, а також виокремити найважливіші психофізіологічні характеристики спортсменів, що мають значення у водному поло.

У межах дисертаційного дослідження було створено програму вдосконалення техніко-тактичної підготовки ватерполістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням їхніх індивідуальних психофізіологічних характеристик. Зміст цієї програми розкрито у підрозділі 4.1, де представлено її концептуальні засади та обґрунтовано доцільність використання.

Результативною є й емпірична перевірка ефективності розробленої оригінальної авторської програми, подано динаміку змін психофізіологічних показників і рівня техніко-тактичної підготовленості

ватерполістів протягом педагогічного експерименту, результати оцінки зазначених показників наприкінці експериментальної частини дослідження. Таким чином, рівень виконання поставленого наукового завдання відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт, поданих на здобуття ступеня доктора філософії.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Методологічна база дослідження повною мірою відповідає поставленим науковим завданням. У другому розділі дисертації авторка ґрунтовно розкриває застосовані методи дослідження. Використання теоретичного аналізу та узагальнення літературних джерел, педагогічного спостереження, анкетування, експериментального підходу та методів математичної статистики свідчить про належний рівень засвоєння методології наукової діяльності. Смирновська Софія Богданівна продемонструвала вміння коректно добирати та ефективно використовувати методи, що дали змогу здійснити повноцінне наукове дослідження.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Проведений аналіз дисертаційної роботи та опублікованих за її результатами наукових праць не виявив жодних ознак порушення принципів академічної доброчесності. Текстові запозичення в роботі супроводжені належними посиланнями на першоджерела, що свідчить про дотримання етичних норм наукової діяльності.

Змістовна та корисна для спортивної науки та практики робота не позбавлена недоліків, які не заперечують її наукових результатів.

1. Вважаємо об'єкт дослідження, визначений як «Техніко-тактична підготовка в командних ігрових видах спорту» таким, що охоплює надто широке проблемне поле. Автор міг обмежитися техніко-тактичною підготовкою саме у водному поло.

2. Автором не зазначено, яким чином проводилась математико-статистична обробка результатів анкетування та чи визначалась узгодженість думок респондентів для встановлення достовірності результатів.
3. Вважаємо доцільним конкретизувати обґрунтування вибору критеріїв ефективності авторської експериментальної програми.
4. Вважаємо доцільним більш детальний опис відмінностей тренувальних завдань для ватерполістів різних ігрових амплуа, а також авторської та традиційної тренувальних програм.
5. Автором зазначено, що оригінальна тренувальна програма включала диференційовані тренувальні завдання для нападників, захисників та гравців середньої лінії, однак не зазначено чи ця диференціація стосувалась воротарів. Виникає запитання, за якою програмою тренувались воротарі та чи входили гравці даного амплуа в експериментальні групи.
6. У тексті роботи наявні орфографічні та стилістичні помилки

Висновок про відповідність дисертації.

Зазначені зауваження та дискусійні моменти в певній мірі могли б удосконалити зміст представленої наукової роботи, за своєю структурою та змістом дисертаційна робота Смирновської Софії Богданівни на тему «Удосконалення техніко-тактичної підготовки ватерполістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням індивідуальних психофізіологічних характеристик» є завершеним науковим дослідженням з високим рівнем наукового обґрунтування результатів.

Робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. Автор роботи Смирновська Софія

Богданівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі
01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
водних та неолімпійських видів спорту
Львівського державного університету
фізичної культури
імені Івана Боберського

Олег СИДОРКО

